

مبانی رفتار جمعی و جنبش‌های اجتماعی

مؤلف

دکتر نوذر امین صا.می

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۸

مبانی رفتار جمعی و جنبش‌های اجتماعی



انتشارات دانشگاه
علوم انتظامی امین

مؤلف: دکتر نوذر امین صارمی

ویراستار علمی: دکتر امیرحسین یآوری

آماده‌سازی کتاب: مؤسسه فرهنگ و اندیشه ماهیار ایرانیان

ویراستار ادبی: نورمحمد عرب

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

صفحه آرا: زهرا طاهری

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۲۰۰۰۰ ریال

دکترافی، چاپ و صحافی: کهن

نشانی: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی اردبیلی،

دانشگاه علوم انتظامی امین. تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

حق هر گونه چاپ و انتشار بدون مجوز از ناشر پیگرد قانونی دارد.

سرشناسه: امین صارمی، نوذر، ۱۳۴۰ -

عنوان و نام پدیدآور: مبانی رفتار جمعی / جنبش‌های اجتماعی / نویسنده نوذر امین صارمی؛
ویراستار نورمحمد عرب.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، انتشارات ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۲۱۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۳۳۵-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: رفتار جمعی
موضوع: Collective behavior

موضوع: کنش اجتماعی
موضوع: Social action

موضوع: جنبش‌های اجتماعی
موضوع: Social movements

شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین. انتشارات

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷HMA۶۶ ۲م۸الف/

رده بندی دیویی: ۴۸۴/۳۰۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۵۲۸۱۲

سخن ناشر

سرعت شتابان علم و فناوری همراه با گسترش روزافزون آن به خصوص علوم و فنون مرتبط با دانش پلیسی و به تبع آن، واگذاری مأموریت‌ها و وظایف جدید به افسران پلیس، ما را بر آن می‌دارد برای همراهی با کاروان رشد و توسعه، با نگاه نوین و عالمانه به این مقوله نگریسته و در این رهگذر از اندوخته‌ها، علمی اندیشمندان و صاحب‌نظران بهره‌مند شویم.

در قرن حاضر که عصر دانایی و اصالت دانش می‌باشد، حوزه علوم تخصصی پلیس توانسته است به تناسب نیازهای فراوان، سری و ارتقای توقعات و انتظارات انسانی، گام‌های اساسی برداشته و به پیشرفت‌های زیادی نائل آید. دانشگاه علوم انتظامی امین به عنوان تنها مؤسسه آموزش عالی تربیت افسران پلیس در نظام ادب و جمهوری اسلامی و همچنین مرکز ثقل دانش، بینش و مهارت در علوم پلیسی با دارا بودن دانش‌حدهای تخصصی مربوط، وظیفه آموزش و تربیت افسران متخصص را برعهده دارد.

این دانشگاه علاوه بر بهره‌گیری از دانش موجود در دنیا، به تناسب و اقتضای بومی، با استفاده از نظرات حوزه‌های تخصصی پلیس، دست به تولید دانش زده و با تدوین و تألیف منابع آموزشی مورد نیاز، خلاهای علمی خود را پوشش می‌دهد.

دانشگاه علوم انتظامی امین با تقویت ادبیات و دانش انتظامی، زمینه‌ی رشد و توسعه آموزش دانشجویان رشته‌های تخصصی را فراهم کرده است تا پاسخ‌گوی نیازها و انتظارات روزگرون جامعه در حوزه علوم پلیسی باشد. کتابی که پیش روی شما خواننده گرامی قرار دارد، تلاش همین ایده بوده و به دانشجویان عزیز دانشگاه علوم انتظامی امین، همکاران، اندیشمندان و علاقه‌مندان تقدیم می‌شود و انتظار می‌رود که با ارائه نظرات اصلاحی خود معاونت تربیت و آموزش دانشگاه را در راستای ارتقا و بهبود کیفی کتاب یاری کنند.

فهرست

سخن مؤلف ۱۷

موضوعات: تعاریف و کلیات

اهداف یادگیری ۱۹

رفتار ۲۰

رفتار جمعی ۲۱

ماهیت رفتار جمعی ۲۲

تفاوت رفتار جمعی با سایر رفتارها ۲۴

شکل‌گیری رفتار جمعی ۲۵

رفتار جمعی به مثابهٔ انبوه خلق ۲۶

گوستاو لوبون پایه‌گذار مفهوم رفتار جمعی ۲۷

ویژگی‌های رفتار جمعی ۲۸

۱. سرایت اجتماعی ۲۸

عوامل و زمینه‌های سرایت اجتماعی ۲۹

۲. فردیت‌زدایی ۳۰

عوامل و زمینه‌های فردیت‌زدایی	۳۱
۳. احساس گمنامی	۳۲
۴. غیر شخصی بودن رفتارها	۳۲
۵. بی‌همتایی	۳۳
۶. تلقین‌پذیری	۳۳
۷. برخورداری از روح جمعی	۳۴
۸. هم‌گرایی بالا	۳۴
عوامل تعیین‌کننده رفتار جمعی	۳۵
سؤالات فصل اول	۳۷

مصارف دوم: انواع رفتار جمعی

اهداف یادگیری	۳۹
انواع رفتار جمعی	۴۰
الف) رفتار جمعی آرام	۴۰
ب) رفتار جمعی نیمه آرام	۴۲
ج) رفتار جمعی ناآرام	۴۴
جماعت	۴۸
الف) شکل‌گیری جماعت	۴۸
ب) تقسیم‌بندی جماعت از نظر جامعه‌شناسی	۵۰
ویژگی‌های جماعت فعال	۵۱
ویژگی‌های جماعت نمایشی	۵۴
مقایسه گروه فعال و گروه نمایشی	۵۵
ج) توده	۵۶

۵۶	ویژگی‌های توده
۵۷	نقش فرد در توده
۵۷	جامعه و توده
۵۸	رفتار توده
۵۹	(د) عامه
۶۰	ویژگی‌های عامه
۶۲	سؤال‌های فصل دوم

فصل سوم: نارضایتی عمومی

۶۳	اهداف یادگیری
۶۴	نارضایتی عمومی
۶۵	(الف) ویژگی‌های نارضایتی عمومی
۶۵	(ب) انواع نارضایتی عمومی
۶۶	(ج) پیامد نارضایتی عمومی
۶۷	(د) نارضایتی و جنب‌وجوش
۶۷	(ه) نارضایتی و هیجان جمعی
۶۸	سؤال‌های فصل سوم

فصل چهارم: شایعه

۶۹	اهداف یادگیری
۷۰	شایعه
۷۱	ویژگی‌های شایعه
۷۲	شایعه از دیدگاه جامعه‌شناسی

۷۳.....	علل و عوامل انتشار شایعه
۷۴.....	انگیزه‌های شایعه‌سازان
۷۵.....	گسترش شایعه
۷۷.....	انواع شایعات
۷۹.....	پیامدها و آثار شایعه
۸۰.....	سؤال‌های فصل چهارم

فصل پنجم: مد و مدگرایی

۸۱.....	اهداف یادگیری
۸۲.....	مد و مدگرایی
۸۳.....	الف) تعریف مد
۸۳.....	ب) انواع مد
۸۵.....	ج) سرایت اجتماعی مد
۸۶.....	د) علل گرایش به مد
۸۹.....	ه) هوس اجتماعی
۸۹.....	و) مد به منزله نوعی جنبش جدید اجتماعی
۹۱.....	سؤال‌های فصل پنجم

فصل ششم: تبلیغات

۹۳.....	اهداف یادگیری
۹۴.....	تبلیغ
۹۵.....	الف) تعریف تبلیغات
۹۶.....	ب) تاریخچه تبلیغات

ج) نقش تبلیغات در اقناع سازی عمومی.....	۹۷
د) انواع اقناع.....	۹۸
ه) انواع تبلیغات.....	۹۸
و) تبلیغات سیاسی (پروپاگاندا).....	۹۹
ز) ضد تبلیغ.....	۹۹
سؤال های فصل ششم.....	۱۰۱

فصل هفتم: جنبش اجتماعی

اهداف یادگیری.....	۱۰۳
تعریف جنبش اجتماعی.....	۱۰۴
الف) نسبت رفتار جمعی به جنبش اجتماعی.....	۱۰۴
تفاوت جنبش های اجتماعی با رفتار جمعی.....	۱۰۶
ب) زمینه های شکل گیری جنبش های اجتماعی.....	۱۰۷
ج) جایگاه جنبش های اجتماعی.....	۱۰۸
د) ویژگی جنبش های اجتماعی.....	۱۰۹
ویژگی جنبش های اجتماعی از نظر تورن.....	۱۱۱
ه) تفاوت جنبش اجتماعی با انقلاب.....	۱۱۲
و) شیوه های عمل جنبش های اجتماعی.....	۱۱۳
ز) مراحل شکل گیری جنبش های اجتماعی.....	۱۱۴
معیار طبقه بندی جنبش های اجتماعی.....	۱۱۸
الف) انواع جنبش های اجتماعی بر اساس جهت گیری سیاسی.....	۱۱۸
ب) انواع جنبش های اجتماعی بر اساس مواضع.....	۱۱۹
ج) انواع جنبش های اجتماعی بر اساس اهداف.....	۱۲۰

۱۲۱.....	(د) انواع جنبش‌های اجتماعی بر اساس موضوع و مخاطب
۱۲۳.....	(ه) انواع جنبش‌های اجتماعی در مدرنیته
۱۲۳.....	دسته‌بندی ترکیبی
۱۲۵.....	جنبش‌های جدید اجتماعی
۱۲۶.....	(الف) ویژگی‌های جنبش‌های جدید اجتماعی
۱۲۷.....	(ب) زمینه‌های پیدایش جنبش‌های جدید اجتماعی
۱۲۸.....	(ج) کارکرد جنبش‌های جدید اجتماعی
۱۳۰.....	وجه تمایز جنبش‌های سنتی و جدید
۱۳۰.....	شیوه‌های عمل جنبش‌های جدید
۱۳۱.....	(د) جنبش‌های جدید اجتماعی و تهدید نرم
۱۳۲.....	سؤال‌های فصل هفتم

فصل هشتم: نظریه‌های رفتار جمعی و جنبش‌های اجتماعی

۱۳۳.....	اهداف یادگیری
۱۳۴.....	نظریه‌های رفتار جمعی و جنبش‌های اجتماعی
۱۳۴.....	(الف) نظریه‌های کلاسیک (متقدم)
۱۳۸.....	(ب) نظریه‌های ساختی کارکردی
۱۳۸.....	۱. نظریه فشار ساختاری
۱۳۹.....	۲. نظریه محرومیت نسبی
۱۴۰.....	عوامل مؤثر بر شکل‌گیری محرومیت نسبی
۱۴۳.....	(ج) نظریه‌های کنش عقلانی
۱۴۴.....	(د) نظریه بسیج منابع
۱۴۸.....	(ه) نظریه جنبش‌های جدید

سؤال‌های فصل هشتم..... ۱۵۲

فصل نهم: پلیس و مدیریت بحران‌های اجتماعی

- اهداف یادگیری ۱۵۳
- پلیس و مدیریت بحران‌های اجتماعی ۱۵۴
- الف) تعریف بحران ۱۵۵
- ب) نقش‌های موقعیت بحرانی ۱۵۶
- ج) یگان‌های ویژه ناجا و مدیریت بحران‌های اجتماعی ۱۵۶
- مأموریت و شرح وظایف یگان‌های ویژه ناجا ۱۵۷
- مأموریت ۱۵۷
- وظایف ۱۵۷
- د) وضعیت‌های چهارگانه در مدیریت بحران ۱۵۸
- تابعیت ناجا در وضعیت‌های مختلف ۱۵۹
- ه) ملاحظات در مدیریت ناآرامی‌ها ۱۶۰
- و) کنترل و مقابله ناآرامی‌های اجتماعی ۱۶۱
- روش‌های اساسی مقابله با ناآرامی‌ها ۱۶۲
- ز) راهبردها و روش‌های مخالفین ۱۶۳
- عملیات روانی ۱۶۴
- روش‌های عملیات روانی ۱۶۶
- الف) عملیات روانی پیش از بحران ۱۶۷
- ب) عملیات روانی در آغاز بحران ۱۶۷
- ج) مرحله شدت بحران ۱۶۸
- د) عملیات روانی در افول بحران ۱۶۸

- ۱۶۹..... (ه) عملیات روانی بعد از بحران
- ۱۷۰..... سؤال‌های فصل نهم

فصل دهم: جنبش‌های اجتماعی در ایران

- ۱۷۱..... اهداف یادگیری
- ۱۷۲..... الف جنبش زنان
- ۱۷۳..... جنبش زنان در ایران
- ۱۷۴..... ویژگی جنبش زنان در ایران
- ۱۷۵..... ب جنبش دانشجویی در ایران
- ۱۸۰..... د جنبش‌های کارگری در ایران
- ۱۸۳..... ه اعتصاب
- ۱۸۶..... و جنبش‌های نوپدید
- ۱۸۶..... ز انواع فرقه‌های نوپدید در ایران
- ۱۹۱..... ح جنبش تهی‌دستان در ایران
- ۱۹۲..... ط ویژگی‌های کنش‌های جمعی اخیر ایران
- ۱۹۵..... آینده جنبش‌های اجتماعی
- ۱۹۵..... الف شبکه‌های اجتماعی مجازی و جنبش‌های اجتماعی
- ۱۹۷..... جنبش فوت پاشایی
- ۱۹۹..... ب کارکرد شبکه‌های اجتماعی در جنبش‌های اجتماعی
- ۲۰۰..... ج ماهیت جنبش‌های اجتماعی آینده
- ۲۰۱..... د نحوه عمل جنبش‌های آینده
- ۲۰۳..... ه راهبردهایی برای جنبش‌های آینده

سؤال‌های فصل دهم ۲۰۴

منابع داخلی ۲۰۵

منابع خارجی ۲۰۸

پیوست ۲۱۰

www.ketab.ir